

YARGITAY KARARLARI IŞIĞINDA NOTERLERİN HUKUKİ SORUMLULUĞU

Prof. Dr. Ömer ULUKAPI*

ÖZET

Hukukumuzda noterlik kurumu 1512 sayılı Noterlik Kanunu ile düzenlenmiştir. Noterliği bir kamu hizmeti olarak kabul eden bu Kanuna göre noterler, hukuki güvenliği sağlamak ve anlaşmazlıkları önlemek için işlemleri belgelendirirler.

Görevi çeşitli belge ve işlemlere resmîyet kazandırmak ve kanunların öngördüğü diğer görevleri yerine getirmek olan noterin, bu işlemler dolayısıyla oluşacak zararlardan sorumlu tutulması gerekecektir. Bu sorumluluğunun niteliği ve kapsamının belirlenmesi açısından kanun koyucunun borçlar hukukunun genel hükümleri ile yetinmeyip, noterlerin hukuki sorumluluğuna ilişkin özel bir maddeye Noterlik Kanunu içerisinde (NK.m.162) yer verdiği görülmektedir. Noterlerin hukuki sorumluluğunu düzenleyen ilgili hüküm bir ayrıcalık getirmediği için, vekaletle idare edilen noterliklerde noter vekilleri (stajiyer, katip veya adalet memuru olabilir) ile dördüncü sınıf noterliklerdeki geçici yetkili noter yardımcılarını hakkında da uygulanır. Noterlerin hukuki sorumluluğunun niteliğini belirlerken ikili bir ayırımın yapılmasının gereği vardır. Çünkü, Noterlik Kanununun 162 nci maddesinde yer alan "stajiyer, katip ve katip adayları tarafından yapılmış olsa bile noterler, bir işin yapılmamasından veya hatalı yahut eksik yapılmasından dolayı zarar görmüş olanlara karşı sorumludur" şeklindeki düzenleme iki çeşit sorumluluğa yer vermektedir. Bunlardan birincisi, noterin bizzat yaptığı işlemlerden doğan zararlardan sorumlu tutulması, ikincisi ise, stajiyer, katip ve katip adaylarının yaptıkları işlemlerden doğan zararlardan noterin sorumlu olmasıdır. Bunlardan, noterle iş sahibi arasındaki hukuki ilişkinin temelinde bir özel hukuk sözleşmesi yatmaktadır. Kanımızca noterlerin sorumluluğu, tapu sicilinin

---

* Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Usul ve İcra-İflas Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi .

tutulmasından devletin sorumluluğuna (TMK.m.1007) oldukça benzemektedir. Bu nedenle olan hukuk açısından benzer bir yorumun yapılması uygun olur.

Noterin hukuki sorumluluğunu düzenleyen madde, sorumluluğun bir şartı olarak kusura yer vermemiş, sadece rücu ilişkisi bakımından "sebepl olma" kavramını getirmiştir. Noterlerin hukuki sorumluluğunu tapu sicilinin tutulmasından devletin sorumluluğuna benzetildiğinden ve orada da (devlete) kurtuluş kanıtı getirme imkanı tanınmadığından ağır bir sorumluluk yüküyle bu meslek mensupları karşılaşmaktadır. Ülkemizde, özellikle bu sorumluluk yükünü azaltıcı veya kolaylaştırıcı güvenceler dışında genel zorunlu sigorta sistemi ve sosyalle edici sigortacılık kurumlarının kurulmaması karşısında Türk Borçlar Kanununda yer alan kurtuluş kanıtının noterlere de tanınması gerektiği ileri sürülebilir.

ANAHTAR KELİMELER: noter, noterin hukuki sorumluluğu, kusursuz sorumluluk, kurtuluş kanıtı, noterin rücu hakkı

THE LEGAL RESPONSABILITY OF THE NOTARY PUBLICS IN THE LIGHT OF THE COURT OF CASSATION DECISIONS

ABSTRACT

Notary publics are regulated in the Notaries Act No. 1512 in Turkish law. Defining the notary publics as a public service, notary publics document operations for assuring security and preventing disagreements and execute other duties given by laws.

Notary publics, certifying various documents and transactions as well as doing other duties given by laws should be held responsible for the damage occurred during the fulfillment of these tasks. In order to ascertain the nature and scope of this responsibility, the law maker has established a special norm in the Notaries Act (Art.162) aside from the general principles in the law of obligations. The relevant provision regulating the responsibility of the notary publics is applicable to clerks and clerk candidates. In terms of determining the legal liability of notaries, a dual classification has to be made. Because the regulation saying that "the notary publics are responsible against those who suffered damage for undone, erroneous or deficient works; even if they

are executed by the interns, clerks and clerk candidates” include two types of separate responsibility. First of all, the notary publics are responsible against those who suffered damage for undone, erroneous or deficient works themselves. Furthermore the notary publics are held responsible for undone, erroneous or deficient works; even if they are executed by the interns, clerks and clerk candidates. The legal connection between the notary public and the person suffering from the erroneous and deficient work is a contractual relationship. In our opinion the liability of the notary public is similar to the liability of the State for the losses arising for the maintenance of the land register (TCC Art. 1007). For the this reason a similar interpretation should be made.

The article regulating the legal responsibility of the notary public does not include the concept of culpa as a condition of responsibility but has brought the concept of “cause” for the recourse possibility. The legal responsibility of the notary publics is very strict as it is similar to that of the State and does not include a liberation clause. Since we do not have an obligatory occupational insurance system in Turkey which will decrease the burden of the notary publics, a liberation clause just like the one in the Turkish Code of Obligations should be accepted in favor of the notaries.

Key words: notary public, the legal responsibility of the notary publics, strict liability, liberation clause, right of recourse of the notary public

A. GİRİŞ

Hukumumuzda noterlik kurumu 1512 sayılı Noterlik Kanunu ile düzenlenmiştir. Noterliği bir kamu hizmeti olarak kabul eden bu Kanuna göre noterler, hukuki güvenliği sağlamak ve anlaşmazlıkları önlemek için işlemleri belgelendirirler (NK m.1). Başka bir deyişle, Kanunda açık bir tanımlama getirilmemesine karşın bu madde doğrultusunda yapılacak tanımlamaya göre noter "hukuki güvenliği sağlamak ve anlaşmazlıkları önlemek amacıyla çeşitli belge ve işlemlere resmiyet kazandıran ve kanunların öngördüğü diğer görevleri yerine getiren, belli nitelikleri ve kendine özgü bir hukuki statüsü bulunan kamu görevlisidir" (¹). Bu tanımdan anlaşılacağı üzere görevi çeşitli belge ve işlemlere resmiyet

¹ Ulukapı/Atalı, s.10.

kazandırmak ve kanunların öngördüğü diğer görevleri yerine getirmek olan noterin, bu işlemler dolayısıyla oluşacak zararlardan sorumlu tutulması da doğaldır. Nitekim, aşağıda ayrıntılarıyla inceleneceği şekilde NK. m.162 ile bu anlamda noterlerin sorumluluğu düzenlenmiştir.

Sözleşme dışı olaylardan meydana gelen zararın giderilmesini düzenleyen kurallar sorumluluk hukukunu oluşturur. Sorumluluk hukukunun amacı, zarar verenin, zarar görenin uğramış olduğu zararı gidermesi, diğer bir ifadeyle tazmin edilmesidir ki bu aynı zamanda hukuki sorumluluğun konusunu oluşturmaktadır⁽²⁾. Hukuki sorumluluğun sebepleri kusur (haksız fiil), sözleşme (akit) ve kanundur⁽³⁾. Bunlar esas itibarıyla borçlar hukukunun inceleme konuları arasında yer alır. Bu bağlamda noterlerin hukuki sorumluluğunun da bu hukuk dalında incelenebileceği söylenebilir. Bununla birlikte, kanun koyucu borçlar hukukunun genel hükümleri ile yetinmeyip, noterlerin hukuki sorumluluğuna ilişkin özel bir maddeye Noterlik Kanunu içerisinde (NK. m.162) yer vermiştir. Bunun nedeninin noterlerin hukuki statüsü konusundaki tereddüt ve farklı görüşlerin bunların sorumluluğu gibi çok önemli bir konuda da tereddüt ve değişik algılamalara neden olabilmesi ihtimalini öngörmesi olduğu düşünülebilir. Gerçekten, kanun koyucu mülga (3456 sayılı) Noterlik Kanununun 64 üncü maddesinde de bu konuyu düzenlemiş, borçlar hukukunun genel ilkeleriyle yetinmemiştir. Anılan Kanundaki düzenleme, benzer bir şekilde 1512 sayılı Noterlik Kanununun 162 nci maddesinde de yer almıştır.

B. KAPSAM

Noterlerin hukuki sorumluluğunu düzenleyen Noterlik Kanunu 162 inci maddesinde bir ayrıcalık getirilmediği için, vekaletle idare edilen noterliklerde noter vekilleri (stajiyer, katip veya adalet memuru olabilir) ile dördüncü sınıf noterliklerdeki geçici yetkili noter yardımcıları (NK. m.32) hakkında da uygulanır (NK.m.197/1) ⁽⁴⁾.

---

² Eren, s. 7.

³ Eren, s. 4-5.

⁴ Ancak, yurt dışında noterlik hizmetlerini gerçekleştiren konsolosluklar devletin temsilcileri (ajanları) konumunda buldukları ve dolayısıyla Devlet Memurları Kanunu m.13 hükmüne tabidirler. Söz konusu hüküm çerçevesinde, kusura dayalı sorumluluk esası benimsenmiştir.

C. SORUMLULUĞUN NİTELİĞİ

Noterlik Kanununun, Borçlar Kanununun genel hükümleriyle yetinmeyen ayrı bir düzenleme getirmesi, noterlerin hukuki sorumluluğunun niteliğinin belirlenmesi zorunluluğunu doğurmaktadır. Ancak, bunu yaparken ikili bir ayırımın dikkate alınması gereği vardır. Çünkü, Noterlik Kanununun 162 nci maddesinde yer alan "Stajiyer, katip ve katip adayları tarafından yapılmış olsa bile noterler, bir işin yapılmamasından veya hatalı yahut eksik yapılmasından dolayı zarar görmüş olanlara karşı sorumludur" şeklindeki düzenleme iki çeşit sorumluluğa yer vermektedir. Bunlardan birincisi, noterin bizzat yaptığı işlemlerden doğan zararlardan sorumlu tutulması, ikincisi ise, stajiyer, katip ve katip adaylarının yaptıkları işlemlerden doğan zararlardan noterin sorumlu olmasıdır. Türk Noterlik Mevzuatında, Alman Noterler Kanununun aksine notere, hukuki konularda kendisine başvuran iş sahibine danışmanlık yapma ve bağlayıcılığı bulunan bilgileri aktarma hizmeti yüklememiştir. Bu sebeple danışmanlığa ilişkin konularda, Alman hukukunun ⁽⁵⁾ aksine Türk hukukunda noterin hukuki bir sorumluluğu doğmayacaktır ⁽⁶⁾. Noterin bizzat yaptığı işlemlerden sorumluluğunun niteliğinin belirlenmesinde, noter iş sahibi (ilgili) ve zarar gören diğer üçüncü kişiler arasındaki ilişkinin ortaya konması; noterin, stajiyer, katip ve katip adaylarının yaptığı işlemlerden doğan zararlardan sorumluluğunun niteliğinin saptanmasında ise noterle stajiyer, katip ve katip adayları arasındaki ilişkinin ortaya konulması gerekmektedir. Burada hemen şunu da belirtelim ki, yaptığımız bu ayırım biraz teorik bulunabilir. Çünkü, uygulamada hemen hemen bütün işlemler katipler tarafından hazırlanmakta, noter de imza ve mühürü ile işlemi tamamlamaktadır. Dolayısıyla burada işlemin kimin tarafından yapıldığını belirleyebilmek, daha doğrusu bunu sadece noterin ya da sadece katibin işlemi olarak mütalaa edebilmek oldukça zordur. Ancak, böyle bir işlem noterin imzası ve mühürü ile tamamlandığına göre bunu noterin işlemi olarak kabul etmek, alt ilişkide ise noterin katibe rücu imkanıyla sorunun vuzuha kavuşmasını benimsemek gerektiği kanısındayız. Nitekim, noter imza yetkisi verdiği katip veya stajiyer

⁵ Alman hukukunda noterlerin danışmanlık yapma ve bağlayıcı bilgileri aktarma yükümlülüğü konusunda bkz. Rinsche, s.253 vd.

⁶ Pulaşlı, s.10-16.

işlemi kendi imzasıyla (noter bizzat katılmaksızın) yapabilmektedir. İşte böyle bir durumda noterin, katip veya stajiyerinin yaptığı işlemden dolayı sorumluluğu ortaya çıkmaktadır, imza yetkisi bulunmayan katip, katip adayı ve stajiyerlerin yaptığı noterin imza ve mühürü ile tekemmül eden işlemleri, bunlardan sorumluluk bakımından noterin bizzat yaptığı işlem olarak kabul etmek yerinde olur. Noterle iş sahibi (ilgili) arasındaki ilişkinin ortaya konulması, tıpkı noterlerin hukuki statülerinin belirlenmesinde olduğu gibi, oldukça zordur. Daha doğrusu, buradaki zorluk, noterlerin hukuki statülerinin özel durumundan kaynaklanmaktadır. Konunun taşıdığı önem dolayısıyla noterle iş sahibi arasındaki ilişkinin haksız fiile mi, yoksa bir sözleşmeye mi dayandığı, sözleşmeye dayanıyorsa bu durumda bunun hangi sözleşme niteliğinde bulunduğu tespit gerekmektedir.

1. Konu İle İlgili Görüşler

a) Haksız Fiil Görüşü

Noterle iş sahibi arasındaki ilişkinin hukuki niteliği konusunda, noterliğin aynı zamanda bir kamu hizmeti olması nedeniyle, bazı hukukçular, özellikle noterin sorumluluğunun resmi senede dayanması halinde, sözkonusu uyumsuzluğun sözleşme ilişkisinden kaynaklandığını söylemenin mümkün olamayacağını, bu taktirde haksız fiil sorumluluğundan bahsetmek gerekeceğini ileri sürmektedirler⁽⁷⁾. İsviçre Federal Mahkemesi de bu görüşü benimseyerek, sorumluluğun resmi bir senetten kaynaklanması durumunda uyumsuzluğun bir sözleşme ilişkisinden doğduğu söylenemeyeceği ve haksız fiil sorumluluğuna ilişkin hükümlerin uygulanması gerektiğini ifade etmiştir⁽⁸⁾.

b) Özel Hukuk Sözleşmesi Görüşü

Öğretide genellikle noter ile iş sahibi arasındaki ilişkinin bir sözleşme ilişkisi olduğu kabul edilmektedir. Zira, noter iş sahibinden aldığı ücret karşılığı talep etmiş olduğu işi yapar ve dolayısıyla da aralarında bir özel hukuk sözleşmesi kurulmuş olur. Bu şekilde, noter iş sahibi arasındaki ilişkinin bir özel hukuk sözleşmesi temeline oturtulması, bu sözleşmenin nev'inin belirlenmesini zorunlu kılar.

---

⁷ Alman hukukunda noterin yapmış olduğu işlemlerden dolayı hukuki sorumluluğunun niteliği konusunda haksız fiil sorumluluğu ilkesi getirilmiştir, bkz. Bohrer, s.151; Rinsche, s.243 vd.

⁸ Bkz. Atabek, s.17; Doğu, s.584.

Öğretide söz konusu sözleşmenin Borçlar Kanununun özel kısmında düzenlenmemiş bir nev'inden olması halinde vekalet sözleşmesine ilişkin hükümlerin uygulanması gerektiği savunulmuştur. Başka bir görüşe göre ise, iş sahibi ile noter arasındaki ilişkinin Borçlar Kanunundaki hiçbir sözleşme türüne girmediği ve bu nedenle kendine özgü (sui generis) bir sözleşme türü olduğu kabul edilmektedir. Bunun doğal sonucu olarak çıkacak uyuşmazlıklarda Borçlar Kanununun genel hükümlerinin uygulanması gerekeceği savunulmaktadır. İsviçre Federal Mahkemesi ise, yukarıda anılan kararında, iş sahibi ile noter arasındaki ilişkinin resmi senede dayandığı durumlar ayırık olmak üzere, özel hukuk sözleşmesinden kaynaklandığını ve oradaki bu sözleşmenin de bir vekalet sözleşmesi olduğunu kabul etmiştir.

2.Görüşümüz

Öğretide de genel kabul gördüğü üzere noterle iş sahibi arasındaki hukuki ilişkinin temelinde bir özel hukuk sözleşmesi yatmaktadır. Asıl uyuşmazlık konusu olan noterle iş sahibi arasındaki işlemin resmi senede dayanması halinde ilişkinin niteliğinin tespiti ile söz konusu sözleşmenin türünün tayini noktasındadır. Öte yandan, bu ilişkinin niteliğinin saptanması, Noterlik Kanununun 162 nci maddesinde yer almayan zamanaşımı, yetkili mahkeme, zarar ve tazminatın hesaplanması gibi hususlar bakımından oldukça önemlidir. Kanımızca noterlerin sorumluluğu, genel olarak tapu sicilinin tutulmasından devletin sorumluluğuna (TMK.m.1007) oldukça benzemektedir. Bu nedenle benzer bir yorumun yapılması uygun olur. Tapu sicilinin tutulmasından devletin sorumluluğu Medeni Kanunun 1007 nci maddesinde düzenlenmiş bir kusursuz sorumluluk halidir. Ancak bu sorumluluğun şartları bağlamında kusur unsuru dışında niteliği itibariyle haksız fiile ilişkin unsurların varlığı burada kabul edilmelidir⁹. Başka bir deyişle, haksız fiil sorumluluğunun önemli bir unsuru olan kusurun her iki sorumlulukta da kanun tarafından kaldırılmış olduğunu söylemek noter ile noterlik işleminden zarar gören üçüncü kişi arasında hiçbir ilişki bulunmadığından, söz konusu kişiye karşı noterin sorumluluğunun niteliği itibariyle (kusur unsuru dışında) haksız fiil sorumluluğuna ilişkin

⁹ Bkz. Akipek, s.345; Oğuzman/Seliçi, s.140; Ayan, s.187.

unsurları taşıdığını söylemek mümkündür¹⁰). Öte yandan, noterlerin hukuki sorumluluğunun niteliğini yaptıkları somut işlemin niteliğine göre belirlemek bir değişik metod olarak akla gelebilir. Şöyle ki, noterlerin yaptıkları işlemler çok çeşitlidir. Emanet saklamaktan tebligat işlerine, örnek vermekten sicil tutulmasına kadar birçok değişik genel ve özel işlemler söz konusudur. Bu işlemlerden yola çıkarak, zarar bir emanetin saklanmasından doğmuşsa vedia sözleşmesi hükümleri yardımıyla akdi sorumluluğu, buna karşılık zarar bir resmi senet düzenlenmesinden doğmuşsa haksız fiil sorumluluğunu kabul etmek düşünülebilir. Ancak, Noterlik Kanunu, noterlerin sorumluluğunu böyle bir ayırım yapılmasına imkân vermeyecek bir şekilde ve tek bir madde (NK.m.162) ile düzenlenmiştir. Kanun koyucunun, sorumluluğun niteliğine ışık tutan bir ifadeye açıkça yer vermemesine karşılık, bütün işlemler açısından ayrı ayrı değerlendirme yapılması içinden çıkılmaz tartışmaları da beraberinde getirir. Çünkü, noterlerin yaptıkları işlemlerle ilgili olarak iş sahibiyle arasındaki ilişki de tartışmasız değildir. İşte bütün bu nedenlerle, noterlerin hukuki sorumluluğunu, kanımızca oldukça fazla benzerlikleri bulunan tapu sicilinin tutulmasından devletin sorumluluğuna paralel düşünmek uygun düşmektedir.

Noter ile stajiyer, katip ve katip adayları arasındaki ilişki ise, Türk Borçlar Kanununun 66 ıncı maddesi anlamında bir adam çalıştırma ilişkisidir. Bu ilişki nedeniyle (noterin) yardımcı kişilerin (stajiyer, katip ve katip adayının) hukuka aykırı davranışlarıyla vermiş oldukları zararlardan dolayı sorumluluğu ise, niteliği itibariyle bir olağan sebep sorumluluğudur¹¹). Derhal ifade etmek gerekir ki, kanun koyucu, noterin, verdikleri zararlardan sorumlu tutacağı kişileri Noterlik Kanununun 162 nci maddesinin birinci fıkrasında stajiyer, katip ve katip adayı olarak belirtmiş, aynı maddenin ikinci fıkrasında rücu ilişkisinden söz ederken ise, "noterlik personeli" ifadesini kullanmıştır. Oysa ki noterlik personeli ifadesi daha geniş bir kavram olup, bekçi ve temizlikçi

---

¹⁰ Öğretide *Tandoğan*, noterlerin bu şekilde ağır bir sorumluluğa tabi tutulmalarını noterlerin yapacağı işlemlerin sağlamlığı hususunda iş sahiplerine garanti vermenin gerektiği... işlemlerin yapılmasından büyük zararlar doğacağı gerekçesine dayandırmaktadır ki, bu da kusursuz sorumluluk için kabul edilebilir gözükmektedir, bkz. *Tandoğan*, s.84.

¹¹ Bkz. *Eren*, s.162-163.

gibi hizmetlileri de kapsamaktadır. Bu durumda stajiyer, katip ve katip adaylarının ilgililere veya üçüncü kişilere verdikleri zararlardan noterin sorumluluğu NK.m.162 sınırları dâhilinde adam çalıştırmanın sorumluluğu hükümlerine tabi olacakken, hizmetlilerin (bekçi ve temizlik gibi) vermiş oldukları zararlar için tamamıyla Türk Borçlar Kanunundaki genel sorumluluk hükümleri uygulanacaktır⁽¹²⁾.

Noterin hukuki sorumluluğunu düzenleyen madde, sorumluluğun bir şartı olarak kusura yer vermemiş, sadece rücu ilişkisi bakımından "sebepe olma" kavramını getirmiştir. Bu durum karşısında, tıpkı tapu sicilinin tutulmasından devletin sorumluluğunda olduğu gibi, hem bizzat yaptığı hem de stajiyer, katip veya katip adayının yaptığı işlemlerden noterin sorumluluğunda kusur kurucu bir unsur olmamaktadır⁽¹³⁾ ⁽¹⁴⁾.

Yargıtay'ın bu konuda çelişkili kararları bulunmaktadır. Hukuk Genel Kurulunun verdiği kararda⁽¹⁵⁾; *"...Uyuşmazlık, noterlerin kusursuz sorumluluğuna dayalı maddi tazminat istemine dair davada, tarafların şüpheli sıfatıyla ifadelerinin alındığı hazırlık soruşturmasının sonucunun beklenmesi gerekip gerekmediği noktasında toplanmaktadır. Bilindiği üzere, 1512 Sayılı Noterlik Kanunu'nun 162. maddesinde noterlerin hukuki sorumluluğu düzenlenmiştir. Buna göre: "Stajiyer, katip ve katip adayları tarafından yapılmış olsa bile noterler, bir işin yapılmamasından veya hatalı yahut eksik yapılmasından dolayı zarar görmüş olanlara karşı sorumludurlar. Noter, 1. fıkra gereğince ödediği miktar için, işin yapılmaması, hatalı yahut eksik yapılmasına sebep olan stajiyer veya noterlik personeline rücu edebilir." Görüldüğü üzere, anılan maddede kusurdan söz edilmemiş, dolayısıyla noterlerin bu göreve dair kişisel sorumlulukları, kusursuz sorumluluk esasına göre düzenlenmiş bulunmaktadır. 1512 Sayılı Kanunun 162. maddesi uyarınca noterlerin sorumluluğu için*

¹² Ulukapı/Atalı, s.160, dn. 14.

¹³ Doğu, s.586.

¹⁴ Bu durumun haksız olduğu yolundaki değerlendirmeler ile genel olarak Noterlik Kanununun 162 nci maddesi hakkındaki eleştiriler için bkz. Bilgin, s.43-44; İstanbul Noter Odası Hukuk Komisyonu, Noterlik Kanununun 162. Maddesi Hakkında İstanbul Noter Odası Hukuk Komisyonu Raporu, TNBHD., 1993/80, s.35-37.

¹⁵ YHGK., 6.3.2013, 2012/4-800, 2013/322.

noterin veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin görevleriyle ilgili bir eylemleri olmalı; bir zarar bulunmalı; zarar doğuran eylem hukuka aykırı olmalı ve zararlar eylem arasında uygun illiyet bağı bulunmalıdır. Anılan madde noterin kusursuz sorumluluğunu düzenlemekte ise de, kusursuzluğun ispatı yerine zarar ile uygun nedensellik bağının kesildiğinin kanıtlanması durumunda sorumluluğun ortadan kalkacağı açıktır. Doktrinde de değinildiği üzere, kusursuz sorumlulukta da zarar görenin veya üçüncü kişinin ağır kusurunun veya mücbir sebep halleri gibi illiyet bağı kesen bir durumun varlığının kanıtlanması halinde sorumluluktan kurtulunabilecektir (Tekinay S., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt 1, 1985 İst., Sayfa 764 vd; Kartal B., Noterlerin Hukuki Sorumluluğu ve Kusursuz Sorumluluk, Yargıtay Dergisi, Cilt 24, Sayı 3, Sayfa 340 vd). Uygun illiyet bağı ile belirtilmek istenen noterin veya çalıştırdığı kişilerin yaptığı noterlik işlemlerinden dolayı zarar doğmuş olmasıdır. Noterin sorumluluktan kurtulması için zararlar eylem arasındaki illiyet bağının kesildiğini kanıtlaması gerekir. Bu da ancak mücbir sebebin varlığı veya üçüncü kişinin ağır kusuru yahut zarar görenin ağır kusurunun bulunması ile mümkün olacaktır, Yasa koyucu Noterlik Kanunu'nun 162. maddesiyle genel nitelikteki kusursuz sorumluluk ilkeleri dışında özel bir kurtuluş kanıtı getirmemiştir (Kartal B, a.g.e., s. 349 vd)”, diğer bir kararında (16); “...1512 sayılı Noterlik Kanununun 162. maddesi hükmüne göre stajiyer, katip ve katip adayları tarafından yapılmış olsa bile noterler bir işin yapılmamasından veya hatalı yahut eksik yapılmasından dolayı zarar görmüş olanlara karşı sorumludurlar. Görüldüğü gibi maddenin düzenleniş biçiminden noterin, kendi eylemlerinden şahsen sorumlu olduğu kadar emrinde çalışan kimselerin eylemlerinden doğan zararlardan da sorumlu olduğu anlaşılmaktadır. Maddede kusurdan söz edilmemiştir. O halde noterin sorumluluğunda kusur aranmayacaktır...”, benzer bir kararda(17); “Dava, manevi tazminat istemine ilişkindir. Davacı, kendisine ait sürücü belgesi kullanılarak davalı Necati tarafından düzenlenen sahte belgeler ve A... Üçüncü Noterliği'nde tanzim edilen imza onayı ile davalı Y... K... Bankası A.Ş.'nin A... Şubesinde çek hesabı açtırıldığını, kullanılan

---

¹⁶ 4.HD., 16.11.1982,8932/10570 (YKD., 1983/3, s.349-350; TNBHD., 1983/38, s.55-56).

¹⁷ 4.HD., 25.06.2007, 6459/8597.

çeklerin karşılıksız çıkması üzerine hakkında Cumhuriyet Savcılığı tarafından kovuşturmalar yapıp, ceza davaları açıldığını, işyerine gönderilen bildirimler ve çevrede yapılan araştırmalar nedeniyle onurunun incindiğini belirterek manevi tazminat isteminde bulunmuştur. Mahkemece, zararın davalı Necati'nin haksız ve hukuka aykırı eyleminden doğduğu, diğer davalıların olayda kusurları bulunmadığından sorumluluklarının söz konusu olamayacağı gerekçesiyle davalı banka ve noter M.Y. hakkındaki davanın reddine karar verilmiştir. Dosyadaki bilgi ve belgelere göre; davacının kaybolan sürücü belgesi davalı Necati tarafından ele geçirilmiş, resmi değiştirilerek ve bu kimlik ile ikametgah ilmühaberi alınarak davalı notere imza onayı için başvurulmuştur. Noter tarafından üzerinde tahrifat yapılmış sürücü kimliği esas alınarak imza onayı düzenlenmiştir. Davalı bu imza onayı ile birlikte kimliğin fotokopisi, ikametgah ilmühaberi ve Nüfus Cüzdan Örneği fotokopisini ibraz ederek davalı banka şubesinden çek hesabı açılması talebinde bulunmuş ve talebi yerinde görülerek açılan çek hesabından 10.07.1998 tarihinde çek karnesi verilmiştir. Davalı Necati'nin imzaladığı çeklerden biri karşılıksız çıkmış ve davacı hakkında karşılıksız çek düzenlemek nedeniyle işlemler yapılmıştır. Davacının bu şekilde durumu öğrenip davalı banka şubesine başvurması üzerine, davalı banka tarafından bu konuda Merkez Bankası'na bildirimde bulunulmuştur. Davalılardan M.Y., A... Üçüncü Noteridir. 1512 sayılı Noterlik Kanunu'nun 1. maddesine göre, noterlik bir kamu hizmeti olup, noterler hukuki güvenliği sağlamak ve anlaşmazlıkları önlemek için işlemleri belgelendirir ve kanunlarla verilen başka görevleri yaparlar. Anılan Yasa'nın 90. maddesinde, hukuki işlemlerin altındaki imzanın onaylanmasının imzayı atan şahsa ait olduğunun bir şerhle belgelendirilmesi şeklinde yapılacağı, 92. maddesinde ise, onaylama şerhinin işlemin yapıldığı yer ve tarihi, ilgilinin kimliği, adresi ve vergi kimlik numarasını, noter ilgiliyi tanımıyorsa, kimliği hakkında gösterilen ispat belgesini ve işleme katılanların ve noterin imza ve mührünü taşıması gerektiği hüküm altına alınmıştır. Sahte kimlik ile davalı tarafından imza onayı yapıldığı anlaşılmaktadır. İşlem yapılırken imza onayı yapılan kişinin kimliğini ispat için sunduğu belgenin incelenmesinde kamu hizmeti yapan noterlerin gerekli tüm dikkat ve özeni göstermeleri gerekir. Olayımızda kamu hizmetinin gerektirdiği özenin gösterilmemiş olması sonucu, davacı adına düzenlenen karşılıksız çekler nedeniyle davacı iş ve

sosyal çevresinde zor durumda kalmış, onuru incinmiştir... Dava konusu olayların meydana gelmesine eylemleriyle neden oldukları gözetilerek sorumluluklarına karar verilmesi gerekirken, sorumluluğu gerektirir eylemleri bulunmadığından bahisle davanın reddine karar verilmiş olması usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirmiştir.”, başka bir kararında ⁽¹⁸⁾; “Noterlik Yasasının 162.maddesi uyarınca, noterlerin zarardan sorumlu tutulabilmeleri için kusurlu olmalarının gerekmediği tartışmasızdır. Diğer bir anlatımla, tüm kusursuz sorumluluk hallerinde olduğu üzere, zarar gören, davalının kusurunu kanıtlamak zorunda değildir. Kusursuz sorumluluğun, kusurlu sorumluluktan tek farkı bu noktada toplanmaktadır. Bu bağlamda, zarar gören kusurlu sorumlulukta olduğu üzere zararını, zararla eylem arasındaki uygun illiyet bağına kanıtlamak zorundadır. Kusursuz sorumluluğun tüm hallerinde, uygun illiyet bağına zarar görenin veya 3.kişinin ağır kusuru ile beklenmeyen bir halin varlığı durumunda kesileceği, teoride ve yargısal kararlarda kabul edilmiş bulunmaktadır. Aksi halde risk veya şart nazariyesi öne çıkacak ve zararın varolduğu her halde, kusursuz sorumlu olanın sorumluluğu yoluna gidilecektir ki, böyle bir sonuç hukukumuzda kabul edilmemiştir. Somut olayda; 07 HU 883 plakalı aracın sahibi Tunakan K.’in Antalya ilinde arac kiraya verdiği, aracı kiralayan kişinin aracı başka birisine kiraladığı, bu kişinin de teslim etmesi gerektiği tarihte aracı getirmede, bu şahsın Tunakan K.’in kimlik bilgilerini kullanarak aracı noter aracılığı ile davacıya sattığı, aracın sahibine teslim edildiği, aracı sahte kimlik kullanarak satan kişi hakkında dolandırıcılık suçundan soruşturma yapıldığı anlaşılmaktadır. Dosyada yeralan grafoloji, sahtecilik uzmanı bilirkişinin raporunda; bir belgenin aldatma yeteneği hakkında görüş bildirilebilmesi için sahteliklerin ve tahrifatların tespitinin gerektiği, fotokopi belgelerinin mikroskobik detay incelemelerine imkan vermediği, incelemelerin belge asılları üzerinden yapılması gerektiği belirtilmiştir. Mahkemece, araç satış sözleşmesinin dayanağını oluşturan belgenin aldatma yeteneğinin bulunup bulunmadığı açıklığa kavuşturulmadan hüküm kurulması doğru değildir; dolandırıcılık suçundan yapılan soruşturmanın dosyasından da yararlanılarak notere sunulan belgelerin aldatma yeteneğinin bulunup bulunmadığının saptanması gerekmektedir. Somut olayda, belgeleri

---

¹⁸ 3.HD., 3.12.2012, 20157/24792.

gören ve sahteliği farketmeyen davalı noterin teknolojinin gelişmesi ile; internette sorgulama, mernis sistemi gibi kolaylıklara kavuşmuş olmasına rağmen yapılan sahtekarlığı farketmemiş olması dikkat ve özen eksikliğini gösterse de; satış ve kasko değeri 15.000 TL olan aracı tanımadığı bir kişiden 7.000 TL'si peşin olmak üzere 8.000 TL'ye satın alan ve kuşkulananmıyan davacının da bölüşük kusuru bulunmaktadır. Ancak davacının kusuru davalının sorumluluğunu tamamen kaldırmaz. Resmi işlem yapma görevini üstlenmiş olan davalının daha fazla bilgi ve tecrübeye sahip olması nedeni ile daha üst düzeyde dikkat ve özen görevi vardır. Bu nedenle davacının kusuru, kamusal bir görev yapan davalı noterin sorumluluğu yönünden illiyet bağıını kesecek ağırlıkta değildir. Bu durum sadece zarardan uygun bir indirim yapma nedeni olabilirse de, davanın tümünden reddini gerektirmez. O halde mahkemece kusur ve zararın kapsamı belirlenerek davalının sorumluluğuna karar verilmelidir.” şeklinde verdiği kararlarla noterin sorumlu tutulabilmesi için kusurun aranmayacağını belirten Yargıtay, daha yeni tarihli bir kararında (19) ise, noterin kusurlu olduğunun iddia ve ispat edilmesini aramıştır.

Noterin, katip, katip adayı ve stajiyerin yapmış olduğu işlemlerden sorumlu tutulmasında Türk Borçlar Kanununun 66 ncı maddesindeki kurtuluş kanıtını getirebilme imkanının, Noterlik Kanununun 162 nci maddesinde öngörülmediği ve böylece özel hüküm niteliğindeki Noterlik Kanununun 162 nci maddesinin Borçlar Kanununun 66 ıncı maddesindeki sorumluluğu ağırlaştırdığı kabul edilmektedir (20). Bunu ağırlaştırılmış bir olağan sebep sorumluluğu olarak ifade etmek mümkündür. Bunun nedeni olarak da, noterin ifa ettiği kamu hizmetinin bir adalet hizmeti olarak, Borçlar Kanunu hükümlerine tabi herhangi bir işverenin gördüğü hizmetle önem ve kapsam bakımından mukayese edilmezliği ve adalet hizmeti ifa eden notere, istihdam ettiği kimselerin işlemlerinden doğan zararlardan kurtuluş imkânının tanınmasının hukuki güvenliği zedeleyeceği ileri sürülmektedir(21). Olan hukuk, hukuk açısından, noterlerin hukuki

¹⁹ 13.HD., 1.3.1993, 363/1676, (İstanbul Noter Odası Hukuk Komisyonu, s.35, dn.3).

²⁰ Pulaşlı, s.11-12; Doğu, s.589.

²¹ Pulaşlı, s.11-12.

sorumluluğunu tapu sicilinin tutulmasından devletin sorumluluğuna benzettiğimizden ve orada da (devlete) kurtuluş kanıtı getirme imkânı tanınmadığından kanımızca, ileri sürülen bu görüşün kabul edilmesi gerekir. Buna karşın ülkemizde, özellikle bu sorumluluk yükünü azaltıcı veya kolaylaştırıcı aşağıda ifade edeceğimiz güvenceler dışında genel zorunlu sigorta sistemi ve sosyalize edici sigortacılık kurumlarının kurulmaması⁽²²⁾ karşısında Borçlar Kanununda yer alan kurtuluş kanıtının noterlere de tanınması gerektiği ileri sürülmüştür⁽²³⁾. Ancak noterin ifa ettiği kamu hizmetinin bir adalet hizmeti olarak Türk Borçlar Kanunu hükümlerine tabi bir işverenin görmüş olduğu herhangi bir hizmetle önem ve kapsam bakımından karşılaştırılmayacağı ve adalet hizmeti ifa eden notere, istihdam ettiği kimselerin fiillerinden doğan zarardan kurtulmayı sağlayan bir kurtuluş kanıtı tanınmanın hukuki güvenliği zedeleyeceği de ileri sürülmektedir⁽²⁴⁾. Kanımızca, olması gereken hukuk (de lege ferenda) açısından, Borçlar Kanunu m.49 ve 66'da yer alan düzenlemeler açık ve yeterli bir şekilde bütün uyumsuzluklarda uygulanabilecek olan her türlü sorumluluğu kapsar mahiyet taşıdığından, NK. m.162 bu hükümlere göre noterler aleyhine daha fazla ve ağır bir sorumluluk getirmekte, bu da hakkaniyete aykırı bulunmaktadır. Yine bu ağır sorumluluğun zorunlu, gerekli ve yeterli bir sigorta sistemine bağlanmamış olması da eşitlik, adalet ve hakkaniyete aykırıdır. Bu bakımda noterlerin hukuki sorumluluğunu düzenleyen Noterlik Kanununun 162 inci maddesinde yapılacak değişikliklerle Borçlar Kanununda öngörülen kurtuluş kanıtı getirebilme imkanının noterlere de tanınması gerekmektedir.

D. SORUMLULUĞUN ŞARTLARI

Noterin hukuki sorumluluğunun söz konusu olabilmesi için bazı şartların bulunması gerekir. Sorumluluğun unsurlarını teşkil eden bu şartlar NK.m.162 hükmüne göre; fiil, hukuka aykırılık, zarar ve illiyet bağıdır.

I. Fiil

Noterlik Kanununun 162 nci maddesinin birinci fıkrasında noterin, stajiyer, katip veya katip adayı tarafından yapılmış olsa bile bir

---

²² Bilgin, s.44.

²³ Meriç, s.41-42.

²⁴ Pulaşlı, s.11-12.

işin yapılmamasından veya hatalı yahut eksik yapılmasından doğan zarardan sorumlu olduğu ifade edilmiştir. Bu ifadeden de anlaşılacağı üzere zarara neden olan fiil olumsuz (işin yapılmaması veya eksik yapılması) veya olumlu (işin hatalı yapılması) olabilir. Fakat her halde sorumluluğun söz konusu olabilmesi için, yapma veya yapmama şeklindeki bir fiilin bulunması sorumluluğun birinci şartıdır⁽²⁵⁾.

Noter işlemleri nazara alındığında aşağıdaki davranışların, sorumluluk doğurucu fiil şartını gerçekleştirdiğini söyleyebiliriz:

(1) İşlemin, geçerliliği için kanunen gerekli olan şekle uygun olarak yapılmaması (Örneğin, vasiyetnamenin veya tanıma senedinin düzenleme yoluyla senet şeklinde yapılmamış olması),

(2) Gerekli şeklin seçilmesine rağmen, bu şeklin gerektirdiği bütün unsurların bulunmaması (örneğin, düzenleme şeklinde yapılmasına rağmen vasiyetnameye iki tanığın katılmasının sağlanmaması),

(3) Noterlik Kanununun 53 üncü maddesi ihlal edilerek, kanunların emredici hükümlerine aykırı işlem yapılması,

(4) İşlemin yapılmasında ilgilinin kimliği ve gerçek iradesinin tespitinde gerekli titizliğin gösterilmemesi,

(5) Yetkinin geçerlik şartı olduğu durumlarda bunun gözetilmeyerek işlem yapılması (örneğin, TMK. m. 764 gereğince, ancak alıcının ikametgahındaki noter tarafından tasdik ve sicile tescille geçerli olabilecek olan mülkiyeti muhafaza kaydıyla menkul mal satım sözleşmesinin başka bir noter tarafından tasdik ve tescil edilmesi),

(6) Vasiyetname tanzim ve tasdiki ile gecikmesinde zarar umulan haller dışında, tatil gün ve saatlerinde işlem yapılmasını yasaklayan Noterlik Kanununun 52 nci maddesine aykırı hareket etmek,

(7) Kendisi veya işleme katılanlardan birisi açısından bir yasaklılık sebebi bulunduğu halde bunu gözetmeyerek işlemi yapması,

(8) Üçüncü kişilerin kanuna aykırı olarak zararına yol açacak işlemlerde bulunması,

(9) Mücbir sebepler dışında, kendisine emanet edilen eşya, belge veya parayı gerektiği şekilde saklanmaması.

Yukarıda sayılan sorumluluk doğurucu bu fiiller tahdidi olmayıp, örnek olarak sayılmıştır. Bunların yanında işin yapılmaması hatalı veya eksik yapılması olarak değerlendirilebilecek bütün durumlar noterin

²⁵ Ulukapı/Atalı, s.161.

sorumluluğunu gerektirecek fiil şartının yerine gelmiş sayılması açısından yeterlidir.

Şunu da tekrar belirtelim ki, işlemin noterin bizzat kendisi veya katip (başkatip dahil), katip adayı veya stajiyer tarafından yapılmış olmasının, noterin sorumlu tutulması bakımından bir önemi yoktur.

II. Hukuka Aykırılık

Sorumluluğa neden olan fiilin aynı zamanda hukuka aykırı olması da sorumluluğun doğması bakımından diğer bir şarttır. Zira, noterin bir fiilinden (işleminde) ilgilinin veya üçüncü bir kişinin zarar görmesi ihtimali her zaman vardır. Örneğin, düzenlenen bir belgenin daha sonra ilgili aleyhine delil olarak kullanılmasında ilgilinin, bir ihtarnamenin zamanında ve usulüne uygun olarak çekilmesi sonucu muhatabın ihtarname konusu hususu yapmak zorunda bırakılması, onun (üçüncü kişinin) zarara uğramasına neden olabilir. Fakat, bütün bu işlemlerin yapılması kanunlara (hukuka) uygun olduğu taktirde noterin meydana gelen zarardan sorumlu tutulması söz konusu değildir⁽²⁶⁾.

Buradaki hukuka aykırılık, noterin, stajiyerin veya katibin görevine aykırı hareket etmesi gibi sübjektif değil, kişilerin çıkarlarını koruyan hukuk kurallarına aykırılık şeklinde ve tamamen objektif anlamdadır. Yani ihlal edilen kuralın genel veya katip yahut stajiyere verilmiş özel bir talimat olmasının bir önemi yoktur⁽²⁷⁾.

III. Zarar

Noterin sorumluluğunun söz konusu olabilmesi için üçüncü şart olarak hukuka aykırı fiille meydana gelmiş bulunan bir zararın olması gerekir. Bu, maddi veya manevi bir zarar olabilir. Hatta, yansıma zararı diyebileceğimiz 3. kişilerin uğrayabileceği maddi zararlar da buraya dahildir. Fakat her halde, zarar yoksa sorumluluk da yoktur.

Bu nedenle salt zarara uğrama tehlikesinin bulunması sorumluluğu doğurmaz. Zira, Noterlik Kanununun 162 nci maddesinin birinci fıkrasında açıkça "zarar görmüş" bulunmaktan söz edilmiştir.

Kanımızca burada, zarar doğmuş olmakla birlikte bunu başka bir yolla ortadan kaldırma imkânı mevcutsa noterin sorumluluğuna gidilememelidir. Örneğin, zarara yol açan işlemin dava yoluyla iptali

---

²⁶ Hukuka aykırılık kavramı konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. Eren, s.128-159.

²⁷ Doğu, s.588.

neticesinde zarar ortadan kalkıyorsa, bu takdirde, noter ancak dava masraflarından sorumlu tutulmalıdır⁽²⁸⁾.

IV. İlliyet Bağı

Noterin sorumluluğunun son şartı, meydana gelen zararla hukuka aykırı fiil arasında uygun illiyet (nedensellik) bağı (neden-sonuç ilişkisi) bulunması gerekliliğidir. Başka bir deyişle, zararın, noterin veya fiillerinden sorumlu bulunduğu kişilerin görevleri ile ilgili fiillerinden ileri gelmesi gerekir. İlliyet bağı sorumluluğun asli şartı, tazminat hukukunun temel ilkesi olarak görülmektedir. Dolayısıyla bu unsur olmaksızın noterin sorumluluğu hiçbir şekilde düşünülemez⁽²⁹⁾. Örneğin, noter tarafından bir sahte vekaletname düzenlenmiş ve bu vekaletname ile vekile bazı yetkiler sağlanmıştır. Fakat bu (sahte vekaletnamedeki) yetkiler arasında bulunmayan bir yetkiye dayanılarak bir işlem yapılması durumunda doğan zararlar sahte vekaletname arasında uygun illiyet bağı bulunmamaktadır⁽³⁰⁾. Yargıtay verdiği bir kararda⁽³¹⁾; “.. Gerçek malik veya tasarrufa ehil olmayanların sahte oldukları sonradan anlaşılan vekaletname veya nüfus hüviyet cüzdanı gibi belgelerle gerçek maliklerin haberi olmadan noterlerden araç satışı veya gayrimenkul satış vaadi sözleşmesi yapmaları sonucu malı elinden çıkan iyi niyetli gerçek maliklerin veya gerçek maliklerden mal aldığını sanarak mal almış olan iyi niyetli kişilerin uğradıkları zararlardan dolayı noterler aleyhine açmış oldukları tazminat davasının reddi hukuka uygundur.”; başka bir kararda⁽³²⁾; “... dava, noterin kusursuz sorumluluğuna dayalı maddi ve manevi tazminat talebine ilişkindir. Davacılar, sahte kimlik kullanan ve kendilerini Hüseyin olarak tanıtan kişinin, kullandığı sahte kimlik ile kendilerinden A.Erdoğan adına araç satışı için B ... Yirmisekizinci Noterliği'nin 037186 yevmiye nolu vekaletnamesi ile yetki verdiğini, bu vekaletname istinaden S ... İkinci Noterliği'nin 10639 yevmiye nolu kati satış sözleşmesi ile A.Erdoğan'ın diğer davacı Ö.Deniz'e Hüseyin'in vekili sıfatı ile aracı sattığını, ancak aracın çalıntı çıktığını, ruhsatının da sahte olarak düzenlenmiş bulunduğunu, her iki noterin de araç ruhsatının sahte

²⁸ Zarar kavramı konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. Eren, s.37-55.

²⁹ Eren, İlliyet , s.1.

³⁰ Bkz. 4.HD., 3.3.1976,1975-5652/1876-22 (Doğu, s.588 ve orada dn.37).

³¹ 4.HD., 16.1.2012, 2011/15234, 2012/249.

³² 4.HD., 10.11.2008,, 2008/1699, 2008/13767.

olduğunu anlamamış olmaları nedeni ile ayrıca S ... İkinci Noter vekilinin İzmir Motorlu Taşıtlar Vergi Dairesi'nden gelen ilişik kesme yazısındaki şasi numarasının ruhsattaki ile aynı olmadığını da anlamaması nedeni ile doğan zararlarından sorumlu olduklarını ileri sürerek 25.000 YTL maddi, 5.000 YTL manevi tazminatın davalılardan alınarak kendilerine ödenmesini talep etmişlerdir. Davalı S ... İkinci Noter vekili, araç ruhsatlarının tek tip olmadığını, bu sebeple üzerinde silinti, kazıntı ya da sahtelik şüphesi uyandıracak bir durum bulunmayan, bilgileri B... Yirmisekizinci Noterliği tarafından çıkartılan araç satışına dair vekaletnamedeki bilgiler ile aynı olduğu anlaşıldığından ruhsattan şüphelenmediğini, şasi no'sunun ise çoğu ilişik kesme belgelerinde yer almadığını, diğer bilgiler tuttuğundan şasi no'su üzerinde durulmadığını, vekaleti teyit ettiğini, davacıların satış sözleşmesini yapmadan aracın sahteliğini fark ettiklerini, kötü niyetli olarak bu yola başvurdıklarını savunarak davanın reddini istemiştir. Davalı B ... Yirmisekizinci Noteri, araç satışı için vekalet çıkartırken ruhsat görme mecburiyetlerinin bulunmadığını, yalnız kimlik kontrolü yapıp fotokopisini evraka eklediklerini, davacıların vekalet aldıktan bir gün sonra noterliği arayarak baş katip ile görüştiklerini ve vekaletle konu kimliğin sahte olduğunu söylediklerini, buna karşın bilerek kati satış sözleşmesini yapmakta kötü niyetli olduklarını bildirerek davanın reddine karar verilmesini savunmuştur. Mahkemece, noterlerin sorumluluğu kusursuz sorumluluk ise de sınırsız sorumluluk anlamına gelmeyeceği, üçüncü kişilerin ağır kusurları ile sebebiyet verdikleri zararlarda noterlerin sorumlulukları arasındaki illiyet bağının kesileceğini, noterlerin ibraz edilen belgeleri kaynaklarından denetleme yükümlülükleri bulunmadığını, sonradan işleme konu belgenin sahte olduğunun, aracın çalıntı olduğunun anlaşılmasının noterin sorumlu tutulmasını mümkün kılmadığını beyanla sübut bulmayan davanın reddine karar verilmiştir. Noterlerin, Noterlik Yasası'nın 162. maddesi uyarınca, sorumlu olmaları için kusurlu olmalarının gerekmediği tartışmasızdır. Diğer bir anlatımla, tüm kusursuz sorumluluk hallerinde olduğu üzere, zarar gören, davalının kusurunu kanıtlamak zorunda değildir. Kusursuz sorumluluğun, kusurlu sorumluluktan tek farkı bu noktada toplanmaktadır. Bu bağlamda zarar gören, kusurlu sorumlulukta olduğu üzere zararını, zararla eylem arasındaki uygun illiyet bağına kanıtlamak zorundadır. Somut olayda, araç satışı için vekaletname

tanzim etmiş bulunan davalı B ... Yirmisekizinci Noteri'nin vekaletname tanziminden bir gün sonra kendisine evrak tanziminde kullanılan kimliğin sahte olduğu yolunda telefon açılmış bulunmasına rağmen durumu aynı gün Noterler Birliği'ne bildirmedeği, birkaç gün beklediği, bu süre zarfında da kati araç satış sözleşmesinin yapıldığı anlaşıldığından doğan zarar ile gelen ihbar telefonunu zamanında bildirmemesi nedeni ile eylemi arasında uygun illiyet bağı bulunmaktadır. Kati araç satış sözleşmesini tanzim eden S ... İkinci Noter vekilinin de işleme konu ruhsatta yer alan şasi no'su ile ibraz edilen ilişik kesme belgesindeki motor şasi no'sunun aynı olmadığını fark etmeyerek satış işlemi yaptığı anlaşıldığından zarar ile eylemi arasında uygun illiyet bağı bulunmaktadır. Kusursuz sorumluluğun tüm hallerinde, uygun illiyet bağının zarar görenin veya üçüncü kişinin ağır kusuru ile beklenmeyen bir halin varlığı durumunda kesileceği, gerek teoride ve gerekse yargısal kararlarla kabul edilmiş bulunmaktadır. Aksi halde risk veya şart nazariyesi öne çıkacak ve zararın var olduğu her halde, kusursuz sorumlu olanın sorumluluğu yoluna gidilecektir ki böyle bir sonuç, hukukumuzda kabul edilmemiştir. Somut olayda, davacılarından A.Erdoğan'ın şikayetçi ifade tutanağındaki beyanından sahte kimlik kullanarak araç satışı için kendilerine vekalet veren şahsa aynı gün araç satış bedelini ödedikleri, ilişik kesme belgesi geldikten sonra işbu belge ile birlikte sahte ruhsat da kendilerinde olduğu halde sahteliği ve şasi no'ları arasındaki farkı görmedikleri gibi kati satış sözleşmesini yaptıktan sonra ruhsat kılıfı içinde bulunan sigorta poliçesinden aracın başkası adına sigortalı olduğunu görmeleri üzerine şüphelenerek gerçek Hüseyin'e, ondan sonra da aracın gerçek sahibine ulaştıkları ve aracın çalıntı olduğunu anladıkları anlaşılınca, zararın doğumuna vekalet tanziminden aracın kati satışının yapıldığı güne kadarki tutumlarıyla neden oldukları anlaşılınca birlikte, bu durum davalıların eylemleri ile zarar arasındaki uygun illiyet bağı kesmez, ancak zarardan indirim nedeni olarak kabul edilebilir. Bu nedenle davacı Ö.Denizin maddi tazminat talebine ilişkin davanın tümünden reddi doğru olmamış, kararın bu nedenle bozulması gerekmiştir." şeklinde bu hususu teyit etmiştir. Buna karşılık bir Hukuk Genel Kurulu Kararında bunun tam tersi bir görüş ileri sürülerek, benzer olayda noterin müteselsil sorumluluğuna karar verilmiştir. Söz konusu kararda şöyle denilmektedir: "Davacı banka vekili gerçeğe aykırı vekaletname düzenlemek suretiyle bankanın zararına sebebiyet veren davalı noterden zarar tutarının alınmasına

karar verilmesini istemiş mahkemece iddia sabit görülerek tazminata hükmedilmiştir. Karar özel dairece zarar doğuran işlemin yapılması konusunda vekaletnamede yetki bulunmadığı ve bunun sonucu olarak tapu memurunun gereken yetkiyi kapsamayan vekaletnameye dayanarak işlem yapmaması gerektiği ve şu suretle zararlı noterin yaptığı işlem arasında illiyet bağının gerçekleşmediği gerekçesiyle karar bozulmuş mahkemece direnilmiştir. Vekaletnamenin gerçeğe aykırı olduğu olayda gerçekleşmiştir; tapudaki işlem bu vekaletname dayanak yapılmak suretiyle yapılmıştır. O halde zarara sebebiyet verme durumu söz konusudur. Bu nedenlerle vekaletnameyi düzenleyen noterin sorumluluğunun kabulü gerekir"⁽³³⁾. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun bu kararını illiyet bağı açısından isabetsiz bulmaktayız. Zira, işleme dayanak yapılan vekaletname sahte değil de gerçek olsaydı bile, yapılan işleme ilişkin bir yetkiyi içermemesi karşısında tapu memurunun ilgili işlemi yapmaması gerekirdi. Çünkü gerekli yetkiyi taşımayan bir vekaletname ilgili işlemin yapılmasına yeterli değildir. Sırf sahte olması, aynı yetkiyi taşımayan bir vekaletnameye, ilgili işlemin yapılmasına yeterli olması vasfını kazandırmaz. Bu nedenle, gerçek olsaydı bile illiyet bağının kurulmasına engel olan bir hususun vekaletnamenin sahte olması durumunda illiyet bağının kurulmasına yeterli olacağını düşünmek bir çelişki teşkil eder. Gerçek de olsa sahte de olsa, gerekli yetkiyi taşımayan bir vekaletnameye dayanarak işlem yapılmaması gerekirdi. Aslında olayda değerlendirilmesi gereken husus sahtelik değil; vekaletnamenin gerekli yetkiyi kapsayıp kapsamadığıdır. Eğer sahte vekaletname ilgili işlem için gerekli yetkiyi içerseydi, meydana gelen zararlar vekaletnamenin düzenlenmesi arasında illiyet bağının bulunduğu söylenebilirdi. Dolayısıyla bundan noterin sorumluluğu da söz konusu edilemez. Meydana gelen zarara noterin hukuka aykırı bir işlemi değil de, noter gibi davranan başka bir kimsenin yaptığı işlem neden olmuşsa, bu durumda da noterin sorumlu tutulamayacağı açıktır.

Öte yandan, mücbir sebep ve zarar görenin ağır kusuru gibi illiyet bağını kesen bir sebebin bulunması durumunda da noterin sorumluluğu söz konusu olmayacaktır ⁽³⁴⁾. Yargıtay verdiği bir kararda ⁽³⁵⁾; “*Davacı,*

---

³³ HGK., 8.11.1978, 1977-4/1268/1978-972 (YKD., 1979/4, s.465-466).

³⁴ Bkz. Ulukapı/Atalı, s.163.

³⁵ 4. HD., 09.02.2010, 2009/7021, 2010/1034.

davalılardan Noter .....'ün noterliğinde düzenlenen satış sözleşmesi ile satın aldığı araca çalıntı olduğu gerekçesiyle el konulduğunu, satış işlemi sırasında noterliğe sunulan satıcıya ait Araç Tescil Belgesi'nin ön yüzünde bulunması gereken su damgalı (filigranlı) mühür ile sahte kimlik belgesinin arka yüzünde bulunması gereken mühür bulunmadığından, aldatma yeteneği bulunmayan bu belgeler ile satış işlemi gerçekleştiren davalı Noter ile noterlik yazmanı (katibi) diğer davalının, uğradığı zarardan sorumlu olduklarını ileri sürerek, uğradığı zararın ödetilmesini istemiştir. Davalılar ise, istemin reddedilmesi gerektiğini savunmuşlardır. Yerel mahkemece, satışta kullanılan sahte belgelerin aldatma yeteneği bulunduğu, noterlik yazmanı olan davalının kusuru bulunmadığı, Noter olan diğer davalının ise kusursuz sorumlu olduğu gerekçesiyle, davalılardan Noter ..... hakkındaki istem kabul edilmiş; diğer davalı ..... hakkındaki istem ise reddedilmiş; karar, davalılardan ..... tarafından temyiz olunmuştur. Noterlik Yasası'nın 162. maddesine göre noterlerin sorumluluğu kusursuz sorumluluktur. Kusursuz sorumlulukta, üçüncü kişinin ağır kusuru ile illiyet bağı kesileceğinden sorumluluk ortadan kalkar. Somut olayda, sahte motorlu araç tescil belgesi ve sahte nüfus kimlik belgesi kullanılarak noterde satış işlemi yapılmıştır. Bu belgelerin aldatma yeteneğinin bulunması durumunda, 3. kişinin suç oluşturan bu eylemi nedensellik bağına keseceğinden, işlemi yapan noter kusursuz olarak da sorumlu tutulamaz. Dosyadaki kanıtlardan Motorlu Araç Tescil Belgesi'nin aldatma yeteneği bulunduğu belirlenmiştir. Ne var ki, sahte nüfus kimlik belgesinin de aldatma yeteneği bulunup bulunmadığı konusunda bir inceleme yapılmamıştır. Yerel mahkemece yapılacak iş, nüfus kimlik belgesinin de aldatma yeteneği olup olmadığı belirlenerek, aldatma yeteneği varsa dava reddedilmeli, aksi halde nüfus kimlik belgesindeki mühür eksikliğinin davacı tarafından da görülüp anlaşılacağı ve davacının bu konudaki savsamasının onun bölüşük kusurunu oluşturacağı gözönüne alınarak, belirlenecek tazminat tutarından Borçlar Yasası'nın 44. maddesi gereğince uygun bir indirim yapılmalıdır. Yerel mahkemece açıklanan yönler gözetilmeden, eksik inceleme ile karar verilmiş olması usul ve yasaya uygun düşmediğinden kararın bozulması gerekmiştir.“ şeklinde bu hususu açıkça teyit etmiştir.

E. NOTERİN HUKUKİ SORUMLULUĞUNUN HÜKÜM VE SONUÇLARI

I. Genel Olarak

Noterin hukuki sorumluluğunun niteliği itibariyle bir haksız fiil sorumluluğu olduğunu belirtmiştik. Dolayısıyla hüküm ve sonuçları itibariyle de, Noterlik Kanununun 162 nci maddesinde belirtilen hususlar dışında haksız fiil sorumluluğuna ilişkin hükümlerin (TBK. m.49 vd.) uygulanması gerekir.

1. Zarar ve Tazminatın Hesaplanması

Hukuki sorumluluğun ilk amacı, bir kimsenin iradesi dışında uğradığı zararın giderilmesidir⁽³⁶⁾. Bunun sağlanabilmesi için de öncelikle zararın miktarının belirlenmesi gerekir. Buradaki ölçü, zarar verici olaydan (işlemden) önceki durumla zarar verici olayın (işlemin) yapılmasından sonraki durumun karşılaştırılmasıdır⁽³⁷⁾ ⁽³⁸⁾. İşlemin yaptırılmasındaki noter harç ve ücretleri ile vergi ve resimlerin yanında; (varsa) yargılama harç ve giderlerinin de bu kapsama dahil olduğu belirtilebilir.

Tazminatın hesaplanmasında zarar miktarı esas alınacaktır. Bununla birlikte, tazminat miktarı hesaplanırken, zarar görenin ortak kusuru veya zarara razı olması, zarar verici işlem sonucu elde edilen menfaatler ve hakkaniyet ölçüleri nazara alınarak zarardan bir miktarın indirilerek⁽³⁹⁾ tazminat miktarının belirlenmesi gerekir (TBK.m.51-52).

2. Zamanaşımı

Haksız fiilden doğan davalarda zamanaşımı, Borçlar Kanununun 72 inci maddesi gereğince, zarar görenin zararı ve faili öğrendiği tarihten itibaren iki yıl ve her halde zarara neden olan fiilin vukuundan itibaren on yıldır⁽⁴⁰⁾.

---

³⁶ Eren, s.302.

³⁷ Eren, s.302 vd.

³⁸ Manevi zararın ekonomik bir değer olarak hesaplanması mümkün değildir. Bu nedenle, kişilik değerlerinden eksilmenin giderilmesini sağlayacak manevi tazminat miktarının belirlenmesinde hakim geniş bir takdir yetkisine sahiptir, Eren, s.389.

³⁹ Yargıtay'ın bu doğrultudaki emsal kararı için bkz. yuk. dn.35'deki karar metni.

⁴⁰ Eren, s.302 vd.

3. Taraflar

Noterin hukuki sorumluluğuna ilişkin tazminat davasında davacı zarar gören (ilgili veya üçüncü kişi) ⁽⁴¹⁾, davalı ise, Noterlik Kanununun 162 nci maddesi gereğince sorumlu olan noterin kendisidir. Dava, Adalet Bakanlığı veya Türkiye Noterler Birliği aleyhine açılmayacağı gibi, işlemin yapıldığı noterlik dairesine daha sonra atanan (başka bir) noter aleyhine de açılmaz ⁽⁴²⁾.

4. Yetkili ve Görevli Mahkeme

Noterlerin hukuki sorumluluğuna ilişkin tazminat davası genel (adli) mahkemelerde görülür. Yetkili mahkeme, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 16 ncı maddesi gereğince haksız fiilin işlendiği yer olan noterlik dairesinin bulunduğu yer mahkemesi olduğu gibi zararın meydana geldiği yahut gelme ihtimalinin bulunduğu yer ya da zarar görenin yerleşim yeri mahkemesi de yetkilidir. Bu mahkemelerin yetkisi özel yetkidir. Haksız fiilin işlendiği yer mahkemesinin yetkisi kesin ve kamu düzenine ilişkin olmadığından⁽⁴³⁾, genel yetki kuralı (HMK.m.6) gereğince davalının (noterin) ikametgahı mahkemesi de yetkilidir. Görevli mahkemenin tesbitinde genel kural uygulanır.

II. Noterin Rücu Hakkı

Noterlik Kanununun 162 nci maddesinin ikinci fıkrası, notere, aynı maddenin birinci fıkrası gereğince ödemiş bulunduğu tazminat miktarı için, işin yapılmamış olmaması, hatalı veya eksik yapılmasına sebep olan stajiyer veya noterlik personeline rücu hakkı tanınmıştır.

Bu fıkra hükmünün başarılı bir şekilde kaleme alındığını söylemek zordur. Çünkü kanun koyucunun ifade şeklinden sanki yeni bir sebep sorumluluğu durumunu öngördüğü sonucu çıkmaktadır. Zira söz konusu fıkrada, işin yapılmaması, hatalı veya eksik yapılmasına "sebeplere" stajiyer veya noterlik personeline rücu imkânından bahsedilmektedir. Oysa, paralellik kurduğumuz Türk Medeni Kanununun

⁴¹ Davacının dava hakkından, bu hakkın (zararın) doğumundan önce vazgeçmesine ilişkin sözleşme ve tek taraflı irade beyanları geçersizdir. Buna karşılık, zararın doğmasından veya zarar görenin dava hakkının doğduğuna ilişkin bilgi edindikten sonra dava veya tazminat hakkından vazgeçmesinin geçerli sayılması gerekir, Atabek, s.18.

⁴² Atabek, s.18-19.

⁴³ Kuru/Arslan/Yılmaz, s.144.

1007 inci maddesi gereğince, tapu sicilinin tutulmasından devletin sorumluluğunda, devletin işlemi yapan memura rücu edebilmesinde kusur şartı açıkça belirtilmektedir (MK.m.1007/II). Keza, Borçlar Kanununun 66 ıncı maddesi gereğince, adam çalıştırmanın yardımcı kişiye rücunda da yardımcı kişinin kusurlu olması aranmaktadır⁽⁴⁴⁾. Daha önce de belirtmiş olduğumuz gibi, noterin, noterlik personelinin vermiş olduğu zararlardan sorumluluğu da niteliği itibariyle Türk Borçlar Kanununun 66 inci maddesi anlamında adam çalıştırmanın sorumluluğudur.

O halde, burada da söz konusu fıkradaki "sebepl olan" ifadesini "kusurlu davranışıyla sebepl olan" şeklinde anlamak gerekmektedir. Noterin, kusurlu davranışıyla tazminat ödemesine sebepl olan stajiyer veya noterlik personeline, ancak ödediği miktar için rücu edebilmesi her ne kadar söz konusu fıkra da belirtilmemişse de, bu hem işin niteliği hem de Borçlar Kanununun 66 ıncı maddesinin bir gereğidir. Noter stajiyer veya katibine yanlış talimat vermek gibi bir kusuru bulunmakta ise, rücu hakkı bu kusurun ağırlığı oranında tamamen veya kısmen ortadan kalkabilir⁽⁴⁵⁾.

Rücu hakkının kullanılmasında zamanaşımı ve kusurun ispatı konusunda bir ayırım yapmak gerekmektedir. Nitekim, Noterlik Kanununun 162 nci maddesinin ikinci fıkrasında da bu ayırıma işaretle stajiyer ve noterlik personeli ifadeleri kullanılmıştır.

Noterlik personeli ile noter arasındaki ilişki bir hizmet sözleşmesine dayandığından rücu davasında zamanaşımı süresi, tazminatın ödendiği tarihten itibaren on yıldır (TBK.m.112, 146). Çünkü, bu halde noterlik personeli, noterle kendi aralarındaki sözleşme ilişkisini ihlal etmek suretiyle üçüncü kişiye zarar vermiş bulunmaktadır⁽⁴⁶⁾. Bu durumda kusursuzluğunu ispat da personele düşer. Ancak, bu durumda kusurun ispatı notere düştüğü ve zamanaşımı süresi de iki (ve her halde on) yıl olduğu için; noterin sözleşme ilişkisine dayanması (TBK.m.112 vd.) kendi lehinedir⁽⁴⁷⁾.

---

⁴⁴ Ulukapı/Atalı, s.165.

⁴⁵ Eren, s.175.

⁴⁶ Eren, s.175.

⁴⁷ Bkz. Doğu, s.591.

Noter ile stajiyer arasında bir sözleşmeden söz edilemeyeceğine⁽⁴⁸⁾ göre, noterlik personeline olduğu gibi sözleşme ilişkisinin ihlali de söz konusu olmaz. Bu durum karşısında, stajiyerin kusurlu bir davranışı sonucu tazminat ödemek zorunda kalan noter, stajiyere Türk Borçlar Kanununun 66 ncı maddesinin ikinci fıkrası doğrultusunda ancak haksız fiil hükümlerine (TBK.m.49 vd.) göre rücu edebilir⁽⁴⁹⁾. Burada zamanaşımı süresi ise tazminatın ödenmesinden itibaren iki (ve her halde on) yıldır (TBK.m.72)⁽⁵⁰⁾.

F. SORUMLULUĞA KARŞI GÜVENCE

I. Genel Olarak

Yaptığımız açıklamalardan da anlaşılacağı üzere noterler, özellikle kusur şartının da aranmaması nedeniyle oldukça ağır bir hukuki sorumluluk altındadırlar. Bu sorumluluğun meblağ olarak varabileceği üst sınırın belirlenmesi de mümkün değildir. Çünkü sorumluluk yapılan işlemde kaynaklandığına göre, bu işlem nedeniyle meydana gelen zarar ne kadar büyükse noterlerin sorumluluğu da aynı oranda büyük olacaktır. Bu durum karşısında, hem noterlere hem de zararı görenlere güvence sağlanması gereği vardır. Noter açısından güvencenin önemi, ödemek zorunda kalacağı tazminat miktarını şahsi malvarlığından karşılayamaması veya ekonomik yönden çok zor durumda kalmak suretiyle karşılayabilmesi durumunda ortaya çıkmaktadır. Buna karşılık, zarar görenler açısından güvencenin önemi ise, noterin şahsi malvarlığının, uğradığı zararı karşılamaya yetmemesi halinde arta kalan kısım için başvurabileceği başka bir imkanın bulunmaması ile dava ve icra gibi uzun zaman kaybına neden olan yollara başvurmak zorunda

⁴⁸ Zira, yukarıda da açıklamış bulunduğumuz gibi, stajiyerliğe müracaat ve kabul ile diğer işlemler tamamen Noter Odası tarafından yürütülmekte, stajiyer ile noter arasında herhangi bir sözleşme ilişkisinin kurulmasını öngören bir kanun hükmü bulunmamaktadır.

⁴⁹ *Berkin*'e göre, zarar gören doğrudan doğruya stajiyere de başvurabilir. Yazar, Noterlik Kanununun 1 inci maddesinden hareketle; işin yapılmaması, hatalı yahut eksik yapılmasına sebep olan stajiyerin, noterle birlikte müteselsilen sorumlu olduğunu ileri sürmektedir, bkz. *Berkin*, *Usul*, s.208; *Berkin*, *Noterlik*, s.379.

⁵⁰ *Eren*, s.176.

bırakılmasının önlenmesidir (⁵¹), işte bu nedenlerle, noterin hukuki sorumluluğu nedeniyle ödemek zorunda kalacağı tazminatın noter dışında başka kişi, kurum veya kuruluşlardan da talep edilebilmesinin önemi oldukça büyüktür.

II. Güvence Çeşitleri

1. Noterlik Kanununun 38 inci Maddesi

Yukarıda da açıklamış bulunduğumuz gibi, Noterlik Kanununun 38 inci maddesi, noterlik mesleğine başlayanların, noterlerin yıllık gayrisafi gelirinin başlangıçta yüzde beşi ve müteakip yıllarda yüzde bir oranında teminat yatırmalarını öngörmektedir. Bu teminatın, noterlerin görevleri dolayısıyla sebep olabilecekleri zararlara ve bu yüzden haklarında verilebilecek para cezalarına karşılık teşkil ettiği aynı maddenin beşinci fıkrasında belirtilmiştir. Noterlerin, Noterlik Kanununun 162 inci maddesi gereğince ödemek zorunda kalacakları tazminatlar da bu kapsama dâhildir.

Uğranılan zararın bu teminattan karşılanmasında zarar görenin (tazminat alacaklısının) izlemesi gereken usul hakkında, ne Noterlik Kanununda ne de Yönetmeliklerde bir hüküm vardır. Kanımızca şöyle bir yolun izlenmesi gerekmektedir. Noterlik Kanunu Yönetmeliğinin 76 ıncı maddesinin üçüncü fıkrasında, teminatın Noterlik Kanununun 38 inci maddesi gereğince bankaya yatırılmasında noter tarafından kendi adına hesap açılırken, "Adalet Bakanlığı veya Cumhuriyet Başsavcılığından talimat verilmedikçe bu hesaptan para çekilemez" şerhinin de noterce

---

⁵¹ Noterlik Kanununun 38 inci maddesinin beşinci fıkrasında hacizden bahsedilerek, bunun ancak 51uncü madde gereğince devir işlemi sırasında alıkonulacak miktardan artakalanı için mümkün olduğu belirtilmiştir. Ancak bununla kastedilen, kanımızca, teminat hesabında toplanan paranın temin ettiği kalemler (noterin görevi sebebiyle verdiği zararlar ile bu yüzden hakkında verilecek para cezaları) dışındaki bir alacak nedeniyle yapılacak olan hacizdir. Zira, anılan 49 uncu maddede de "noterin bir ilişkisi çıkmadığı takdirde" teminat parasının notere veya mirasçısına ödeneceği belirtilmiştir. Buradaki ilişik de herhalde ödenmesi gereken tazminat ve para cezasıdır. Dolayısıyla, 38 inci maddede öngörülen haciz de bunlar dışındaki borçlara ilişkindir.

bankaya bildirilmesi gerektiği belirtilmiştir (⁵²). Buna dayanarak, noter aleyhine Noterlik Kanununun 162 inci maddesi gereğince açtığı tazminat davasını kazanan kimsenin elindeki ilamla birlikte Adalet Bakanlığı veya Cumhuriyet Başsavcılığına başvurması ve bu mercilerin de teminatın yatırılmış bulunduğu bankaya talimat vermesiyle ilgili bankanın ödemeyi yapması gerekir. Eğer icra yoluna gidilmişse, bu müracaatın, alacaklı yerine, onun talebi üzerine icra müdürü tarafından yapılması ve bankanın parayı icra dairesine yatırması gerekir.

Görüldüğü üzere, bu güvence çeşidi noteri değil zarar göreni korumaya yöneliktir. Ancak, teminat miktarının düşük tutulmuş (NK.m.38/1-III) olması nedeniyle, çoğu zaman tazminat alacaklıları için de yeterli bir güvence olamamaktadır.

2. Hukuki Sorumluluk Fonu

Noterlik Kanununun 38 inci maddesinin zarar görenleri korumayı hedefleyen güvencesine karşılık Türkiye Noterler Birliği, tazminat ödemek zorunda kalan noterleri korumayı amaçlayan "Türkiye Noterler Birliği Hukuki Sorumluluk Fonu" adı altında bir fon kurulmuş bulunmaktadır. Buna ilişkin Türkiye Noterler Birliği Hukuki Sorumluluk Fonu Yönetmeliğinin 1 inci maddesinde, fonun, Noterlik Kanununun 162 nci maddesinde yer alan, noterlerin hukuki sorumluluklarını karşılamak üzere kurulduğu açıkça belirtilmiştir. Aynı Yönetmeliğin 2 nci maddesi, geçici yetkili noter yardımcıları (NK.m.32) hariç, Türkiye Noterler Birliği'nin doğal (NK.m.165/1) üyesi bulunan bütün birinci, ikinci ve üçüncü sınıf noterler ile herhangi bir nedenle noterlik görevini yüklenen kişilerin, noterlik görevlerinin ifasından ötürü kendilerinin gayri kasdi ve ihmali fiillerinden, yanlarında bordroya bağlı olarak çalıştırdıkları stajiyer, katip, başkatip ve diğer personelin kasdi veya ihmali yahut gayri kasdi fiillerinden dolayı zarar görenlere karşı noterlerin, Noterlik Kanunu, Türk Borçlar Kanunu ve sair ilgili mevzuat gereğince ödemek

⁵² Uygulamada, teminat hesabı açılırken noterlerin bu şerhin yapılmasını bankaya bildirmediikleri, Yönetmeliğin bu hükmüne rağmen bankaların kendilerini bununla bağlı saymayarak, hesap onun adına bulunduğu için noterin istemesi halinde parayı kendisine ödedikleri, Yönetmeliğin anılan maddesi hükmünün bankaları bağlayıcılığının tartışılacağı, ancak, böyle davranan noter hakkında disiplin sorumluluğunun doğacağı yönünde, bkz. Tanju, s.67.

zorunda kalacakları tazminatların, her bir işlem için otuz milyon ve bir yıl içinde en çok altmış milyona liraya kadar olan kısmının adı geçen fondan ödenmesini öngörmektedir.

Bu Yönetmelik, noterin şahsi sorumluluğunu Türkiye Noterler Birliğine geçirmemektedir. Noterin, noterlik personelinin kıdem tazminatından sorumluluğunda olduğu gibi burada da asıl sorumlu noterin kendisidir⁽⁵³⁾. Bu nedenle, zarar görenin Türkiye Noterler Birliğinden bir talep hakkı bulunmamaktadır. Aleyhine açılan tazminat davasını kaybeden noterin ödemek zorunda kaldığı miktar, söz konusu Yönetmelikteki şartlar ve sınırlamalar dahilinde, Türkiye Noterler Birliği Yönetim Kurulunun kararıyla; fondan kendisine ödenir.

3. Mali Sorumluluk Sigortası

Hem noterlere hem de noterlik işleminden zarar gören kişilere en sağlıklı güvenceyi sağlayan yol şüphesiz mali sorumluluk sigortasıdır⁽⁵⁴⁾. 1512 sayılı Noterlik Kanununun 162 nci maddesiyle noterlere getirilmiş bulunan çok ağır hukuki sorumluluğun mali sorumluluk sigortası, yoluyla noter açısından hafifletilmesi, zarar görenler açısından da tazminat alacaklarının kolay ve emin bir yoldan güvenceye kavuşturulması öteden beri savunulmuştur⁽⁵⁵⁾. Nitekim, Türkiye Noterler Birliği de 1981 yılında yerli bir sigorta şirketi ile 1992 yılında ise yabancı bir özel sigorta şirketine, bütün birinci, ikinci ve üçüncü sınıf noterlerin işlemlerinden zarar gören üçüncü şahısların zararlarını, genel hükümler ve sigorta sözleşmesindeki şartlar çerçevesinde karşılamak üzere, bir, iki ve üç kademedede mali sorumluluk sigortası yaptırmıştır.

G. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Görevi çeşitli belge ve işlemlere resmiyet kazandırmak ve kanunların öngördüğü diğer görevleri yerine getirmek olan noterin, bu işlemler dolayısıyla oluşacak zararlardan sorumlu tutulması gerekecektir.

---

⁵³ Nitekim, noterlerin noterlik personelinin kıdem tazminatlarından sorumluluğunda da Türkiye Noterler Birliği'nin belli şartlar altında, bunu kurulan fondan karşılaması Türkiye Noterler Birliği Kıdem Tazminatı Yönetmeliği ile öngörülmüş, ancak, bu yönetmeliğin 5 inci maddesinde kıdem tazminatının asıl sorumlusunun noterin kendisi olduğu açıkça belirtilmiştir.

⁵⁴ Genel olarak mali sorumluluk sigortası hakkında bkz. Kender, s.149-150.

⁵⁵ Atabek, s.44-45; Doğu, s.603-604.

Bu sorumluluğunun niteliği ve kapsamının belirlenmesi açısından kanun koyucunun borçlar hukukunun genel hükümleri ile yetinmeyip, noterlerin hukuki sorumluluğuna ilişkin özel bir maddeye Noterlik Kanunu içerisinde (NK.m.162) yer verdiği görülmektedir. Bunun nedeninin noterlerin hukuki statüsü konusundaki tereddüt ve farklı görüşlerin bunların sorumluluğu gibi çok önemli bir konuda da tereddüt ve değişik algılamalara neden olabilmesi ihtimalini öngörmesi olduğu düşünülebilir. Noterlerin hukuki sorumluluğunu düzenleyen 162 inci maddesi bir ayrıcalık getirmediği için, vekaletle idare edilen noterliklerde noter vekilleri (stajiyer, katip veya adalet memuru olabilir) ile dördüncü sınıf noterliklerdeki geçici yetkili noter yardımcıları (NK.m.32) hakkında da uygulanır (NK.m.197/1). Noterlerin hukuki sorumluluğunun niteliğini belirlerken ikili bir ayırımın yapılmasının gereği vardır. Çünkü, Noterlik Kanununun 162 nci maddesinde yer alan "stajiyer, katip ve katip adayları tarafından yapılmış olsa bile noterler, bir işin yapılmamasından veya hatalı yahut eksik yapılmasından dolayı zarar görmüş olanlara karşı sorumludur" şeklindeki düzenleme iki çeşit sorumluluğa yer vermektedir. Bunlardan birincisi, noterin bizzat yaptığı işlemlerden doğan zararlardan sorumlu tutulması, ikincisi ise, stajiyer, katip ve katip adaylarının yaptıkları işlemlerden doğan zararlardan noterin sorumlu olmasıdır. Bunlardan, noterle iş sahibi arasındaki hukuki ilişkinin temelinde bir özel hukuk sözleşmesi yatmaktadır. Öte yandan, bu ilişkinin niteliğinin saptanması, Noterlik Kanununun 162 nci maddesinde yer almayan zamanaşımı, yetkili mahkeme, zarar ve tazminatın hesaplanması gibi hususlar bakımından oldukça önemlidir. Kanımızca noterlerin sorumluluğu, tapu sicilinin tutulmasından devletin sorumluluğuna (TMK.m.1007) oldukça benzemektedir. Bu nedenle olan hukuk açısından benzer bir yorumun yapılması uygun olur. Tapu sicilinin tutulmasından devletin sorumluluğu Türk Medeni Kanununun 1007 inci maddesinde düzenlenmiş bir kusursuz sorumluluk halidir. Ancak bu sorumluluğun unsurları kusur unsuru dışında niteliği itibariyle haksız fiil sorumluluğundaki unsurlar kabul edilmektedir. Kusurun aranmaması, tapu sicili işlemlerinin noter işlemleriyle önem ve nitelik bakımından birbirine benzemesi karşısında, noterlerin hukuki sorumluluğunun unsurları bağlamında haksız fiil sorumluluğu unsurları kabulü kanımızca uygun olur. Ayrıca, noterlerin hukuki sorumluluğunun niteliğin somut işlemin niteliğine göre belirlemek bir değişik metod olarak belirlenebilir. Ancak, yukarıda da ifade ettiğimiz şekilde Noterlik Kanunu, noterlerin sorumluluğunu böyle

bir ayırım yapılmasına imkân vermeyecek bir şekilde ve tek bir madde (NK.m.162) ile düzenlenmiştir. Kanun koyucunun, sorumluluğun niteliğine ışık tutan bir ifadeye açıkça yer vermemesine karşılık, bütün işlemler açısından ayrı ayrı değerlendirme yapılması içinden çıkılmaz tartışmaları da beraberinde getirir. Bütün bu nedenlerle, noterlerin hukuki sorumluluğunu, kanımızca oldukça fazla benzerlikleri bulunan tapu sicilinin tutulmasından devletin sorumluluğuna paralel düşünmek uygun düşer. Öte yandan, noter ile stajiyer, katip ve katip adayları arasındaki ilişki bakımından ise, Türk Borçlar Kanununun 66 ıncı maddesi anlamında bir adam çalıştırma ilişkisidir. Bu ilişki nedeniyle (noterin) yardımcı kişilerin (stajiyer, katip ve katip adayının) hukuka aykırı davranışlarıyla vermiş oldukları zararlardan dolayı sorumluluğu ise, niteliği itibarıyla bir olağan sebep sorumluluğudur. Kanun koyucu, noterin, verdikleri zararlardan sorumlu tutulacağı kişileri Noterlik Kanununun 162 nci maddesinin birinci fıkrasında stajiyer, katip ve katip adayı olarak belirtmiş, aynı maddenin ikinci fıkrasında rücu ilişkisinden söz ederken ise, "noterlik personeli" ifadesini kullanmıştır. Oysa ki noterlik personeli ifadesi daha geniş bir kavram olup, bekçi ve temizlikçi gibi hizmetlileri de kapsamaktadır. Bu durumda stajiyer, katip ve katip adaylarının ilgililere veya üçüncü kişilere verdikleri zararlardan noterin sorumluluğu NK.m.162 sınırları dahilinde adam çalıştırmanın sorumluluğu hükümlerine tabi olacakken, hizmetlilerin (bekçi ve temizlikçi gibi) vermiş oldukları zararlar için tamamıyla Borçlar Kanunundaki genel sorumluluk hükümleri uygulanacaktır.

Noterin hukuki sorumluluğunu düzenleyen madde, sorumluluğun bir şartı olarak kusura yer vermemiş, sadece rücu ilişkisi bakımından "sebep olma" kavramını getirmiştir. Bu durum karşısında, tıpkı tapu sicilinin tutulmasından devletin sorumluluğunda olduğu gibi, hem bizzat yaptığı hem de stajiyer, katip veya katip adayının yaptığı işlemlerden noterin sorumluluğunda kusur kurucu bir unsur olmamaktadır. Noterin, katip, katip adayı ve stajiyerin yapmış olduğu işlemlerden sorumlu tutulmasında Türk Borçlar Kanununun 66 ıncı maddesindeki kurtuluş kanıtını getirebilme imkanının, Noterlik Kanununun 162 nci maddesinde öngörülmediği ve böylece özel hüküm niteliğindeki Noterlik Kanununun 162 nci maddesinin Borçlar Kanununun 66 ıncı maddesindeki sorumluluğu ağırlaştırdığı kabul edilmektedir. Bunu ağırlaştırılmış bir olağan sebep sorumluluğu olarak ifade etmek mümkündür. Bunun nedeni

olarak da, noterin ifa ettiği kamu hizmetinin bir adalet hizmeti olarak, Türk Borçlar Kanunu hükümlerine tabi herhangi bir işverenin gördüğü hizmetle önem ve kapsam bakımından mukayese edilemezliği ve adalet hizmeti ifa eden notere, istihdam ettiği kimselerin işlemlerinden doğan zararlardan kurtuluş imkanının tanınmasının hukuki güvenliği zedeleyeceği ileri sürülmektedir. Olan hukuk açısından, noterlerin hukuki sorumluluğunu tapu sicilinin tutulmasından devletin sorumluluğuna benzettiğimizden ve orada da (devlete) kurtuluş kanıtı getirme imkanı tanınmadığından kanımızca, ileri sürülen bu görüşün kabul edilmesi gerekir. Buna karşın Ülkemizde, özellikle bu sorumluluk yükünü azaltıcı veya kolaylaştırıcı yukarıda ifade ettiğimiz güvenceler dışında genel zorunlu sigorta sistemi ve sosyalize edici sigortacılık kurumlarının kurulmaması karşısında Türk Borçlar Kanununda yer alan kurtuluş kanıtının noterlere de tanınması gerektiği ileri sürülmüştür. Ancak noterin ifa ettiği kamu hizmetlerinin bir adalet hizmeti olarak Türk Borçlar Kanunu hükümlerine tabi bir işverenin görmüş olduğu herhangi bir hizmetle önem ve kapsam bakımından karşılaştırılmayacağı ve adalet hizmeti ifa eden notere, istihdam ettiği kimselerin fiillerinden doğan zarardan kurtulmayı sağlayan bir kurtuluş kanıtı tanınmasının hukuki güvenliği zedeleyeceği de kabul edilmektedir. Kanımızca, olması gereken hukuk (de lege ferenda) açısından, Türk Borçlar Kanunu m.46 ve 66'da yer alan düzenlemeler açık ve yeterli bir şekilde bütün uyuşmazlıklarda uygulanabilecek olan her türlü sorumluluğu kapsar mahiyet taşıdığından, NK.m.162 bu hükümlere göre noterler aleyhine daha fazla ve ağır bir sorumluluk getirmekte, bu da hakkaniyete aykırı bulunmaktadır. Yine bu ağır sorumluluğun zorunlu, gerekli ve yeterli bir sigorta sistemine bağlanmamış olması da eşitlik, adalet ve hakkaniyete aykırıdır. Bu bakımdan Türk Borçlar Kanunundaki kurtuluş kanıtı getirebilme imkanının noterlere de tanınması gerekmektedir. Burada Türkiye Noterler Birliğinin 4.9.1996 tarihli yönetim kurulunca kabul edilen 1512 sayılı Noterlik Kanunu Değişiklik Taslağı'na ilişkin 162. maddede öngörülen, *"personeli tarafından yapılmış olsa bile noterler, bir işin yapılmamasından, hatalı yahut eksik yapılmasından dolayı zarar görmüş olanlara karşı genel hukuk kuralları gereğince ve kusurları nisbetinde sorumludurlar"* taslak hükmündeki kusur sorumluluğunun yahut 2013 yılında Türkiye Noterler Birliği çalışma grubunca hazırlanan taslak metinde aynı maddeye ilişkin öngörülen *"Noterlik personeli veya stajyer tarafından yapılmış olsa dahi noterler, bir işin yapılmamasından veya*

hatalı yahut eksik yapılmasından dolayı zarar görmüş olanlara karşı sorumludurlar. Ancak böyle bir zararın doğmaması için durum ve koşulların gerektirdiği dikkat ve özenin gösterildiğini yahut gerekli dikkat ve özen gösterilmiş olsaydı dahi zararın gerçekleşmesine engel olunamayacağı sabit olursa sorumlu olmaz.

Noter, birinci fıkra gereğince ödediği miktar için, işin yapılmaması, hatalı yahut eksik yapılmasına sebep olanlara rücu edebilir.” hükümlerinin kabul edilmesi bir seçenek olarak tercihe şayandır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Akipek, J. G.** : Türk Eşya Hukuku, C.1, Ankara 1972.
- Atabek, R.** : Noter Mali Sorumluluk Sigortası, TNBHD., 1974/4, s.44-45.
- Ayan, M.** : Eşya Hukuku, C.1, Konya 2010.
- Berkin, N. M.** :Tatbikatçılara Medeni Usul Hukuku Rehberi, İstanbul 1981. (Berkin, Usul)
- Berkin, N.M.** :Noterlik Mevzuatında ve Hukuk Yargılama Usulünde Değişiklik Yapan Yeni Kanunlar, İÜHFM., C.XXXVIII, S.1973/1-4, s.379. (Berkin, Noterlik)
- Bilgin, I.** : Noterlerin Hukuki Sorumlulukları, TNBHD., 1992/74 (Özel Sayı), s. 43-44.
- Bohrer, M.:** :Das Berufsrecht der Notare, München 1991.
- Doğu, E.** :Noterlerin Hukuki Sorumluluğu ve Güvence, YD., 1979/3, s. 577-611.
- Eren, F.** :Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.II, Ankara 1991.
- Eren, F.** :Sorumluluk Hukuku Açısından Uygun İlliyet Bağı Teorisi, Ankara 1975. (Eren, İlliyet)
- Kender, R.** :Türkiye'de Hususi Sigorta Hukuku, C.1, İstanbul 1990.
- Kuru, B./Arslan, R./**
- Yılmaz, E.** : Medeni Usul Hukuku, B.23, Ankara 2012.
- Meriç, N.** :1512 Sayılı Noterlik Yasasının 162. Maddesi İle İlgili Düşünceler, TNBHD., S.83, Y. 1994, s. 39-42.
- Oğuzman, M. K./Seliçi, O.** :Eşya Hukuku, İstanbul 1988, s.140.

Pulaşlı, H. :Türk ve Alman Hukuklarında Noterlerin Hukuki Sorumluluğu, TNBHD., 1983/39, s.10-16.

Rinsche, F. J. :Die Haftung des Rechtsanwalts und Notars, 5, Aufl., Berlin.

Tandoğan, H. :Kusura Dayanmayan Sözleşme Dışı Sorumluluk, Ankara 1981.

Tanju, F. :Hukukumuzda Noterlik, 1983.

Ulukapı, O./Atalı, M. :Noterlik Hukuku, B.3, Konya 2013.